

The application of Buddhist principles to promote the leadership of local administrators in water management within the community of Lampang Municipality, Lampang Province

Phattarapon Boonmun^{1*} Sayan Innunjai² and Somjit Konwong²

¹ Master's degree students, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus, Thailand

² Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: phattarapol.19@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) study the level of leadership among local administrators in water management within the community of Lampang Municipality, Lampang Province; (2) examine the relationship between the principles of Iddhipāda and the promotion of leadership among local administrators; and (3) propose the application of Iddhipāda to enhance leadership. This study employs a mixed-methods research approach as follows: (1) Quantitative research was conducted by distributing questionnaires to a sample of 397 participants, determined using Taro Yamane's formula and stratified random sampling. The data were analyzed using descriptive statistics and Pearson's correlation coefficient. (2) Qualitative research was carried out through in-depth interviews with 10 key informants, guided by an interview protocol. The interviews were conducted, transcribed, and documented, with the data categorized and organized by relevant themes, and subsequently analyzed using content analysis. The study results indicate that: 1) the overall level of opinions regarding the principles of Idappaccayata is high, and the level of leadership among local administrators in water management is also high; 2) there is a fairly strong positive correlation between the principles of Idappaccayata and the leadership of local administrators that is statistically significant; and 3) the application of Iddhipāda to promote leadership among local administrators includes: (1) Chanda: administrators should have genuine motivation and commitment to solving problems; (2) Viriya: they should demonstrate perseverance and resilience in the face of obstacles; (3) Citta: they should be attentive and mindful in all aspects of their work while being open to public feedback; and (4) Vimamsa: they should possess analytical skills and make decisions based on data, utilizing technology to support management.

Keywords: Iddhipāda, Leadership, Water Management

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

ภัทรพล บุญมั่น^{1*} และ สายัณห์ อินันใจ² และ สมจิต ขอนวงศ์²

¹ นิติระดับปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ประเทศไทย

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: phattarapol.19@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น (3) เสนอการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำ การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ แจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน โดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ และการสุ่มแบบแบ่งชั้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และ (2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ นำข้อมูลมาถอดเสียง บันทึกข้อความ จำแนกประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักอิทธิบาทธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นมีค่าสหสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) การประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ได้แก่ (1) ฉันทะ ผู้บริหารควรมีแรงบันดาลใจและความมุ่งมั่นจริงใจในการแก้ปัญหา (2) วิริยะ ควรแสดงความเพียร อุตุน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค (3) จิตตะ ควรตั้งใจและใส่ใจในทุกมิติของงาน พร้อมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (4) วิมังสา ควรมีความสามารถในการวิเคราะห์ ตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล และใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการจัดการ

คำสำคัญ: หลักอิทธิบาทธรรม, ภาวะผู้นำ, การบริหารจัดการน้ำ

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

การบริหารท้องถิ่น หมายถึง การบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่น โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การบริหารท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของการกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน มีหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารจัดการและพัฒนาท้องถิ่น ทั้งการบริหารจัดการทรัพยากร การประสานงานกับภาคีเครือข่าย และการตอบสนองต่อปัญหาของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในภาวะผู้นำ ปัจจุบันพบว่าผู้บริหารท้องถิ่นบางส่วนอาจขาดหลักการด้านคุณธรรม และมุ่งเน้นผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2561)

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับชุมชนเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยตรง ทั้งในด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งและฤดูฝนที่มักเกิดปัญหาน้ำท่วมหรือขาดแคลนน้ำสะอาดอย่างต่อเนื่อง เทศบาลในหลายพื้นที่จึงจำเป็นต้องมีแนวทางบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยผู้นำท้องถิ่นที่มีภาวะผู้นำที่สามารถประสานงาน บริหารจัดการ และสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2567)

ในขณะเดียวกัน หลักพุทธธรรม เช่น หลักอิทธิบาทธรรม ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา สามารถประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้กับผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้มีความพอใจในการทำงาน มีความเพียร เอาใจใส่ และไตร่ตรองรอบคอบต่อการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีคุณภาพ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2562) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรม เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะช่วยเสริมให้ผู้ผู้นำไม่พึ่งพาเพียงทักษะด้านเทคนิคหรือการบริหารเท่านั้น แต่ยังผสมผสานคุณธรรม คุณธรรมจริยธรรม และแรงขับภายในให้มั่นคง ส่งผลให้การบริหารงานมีจิตสำนึกเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สร้างความไว้วางใจในชุมชน และเพิ่มประสิทธิภาพการแก้ปัญหาในระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (ปรีมจิต ลาภอุดมเลิศ, 2568)

ปัจจุบันแม่น้ำวังกำลังเผชิญกับปัญหาความเสื่อมโทรม ทั้งในแง่ของนิเวศวิทยา ปริมาณและคุณภาพของแหล่งน้ำ โดยเฉพาะในส่วนที่ไหลผ่านเขตเมืองและชุมชน ที่มีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นและมีกิจกรรมการใช้น้ำอย่างเข้มข้น ทั้งโรงพยาบาลลำปาง ซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัด โรงเรียนประจำจังหวัด ตลาดสดเทศบาล โดยจะพบปัญหาที่สามารถแบ่งออกได้ ประเด็นปัญหาหลัก คือ 1) การตื้นเขินของแม่น้ำวัง ส่งผลต่อการไหลเวียนของน้ำและพื้นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ 2) น้ำเน่าเสีย เกิดจากการทิ้งขยะและการปล่อยน้ำเสียจากชุมชนและหน่วยงานริมแม่น้ำ 3) แหล่งผสมพันธุ์และวางไข่ของปลาเสื่อมโทรม ถูกทำลาย ทำให้สัตว์น้ำลดจำนวนลง 4) ระบบบำบัดน้ำเสียไม่ครอบคลุม โดยครอบคลุมเพียงร้อยละ 30 ของพื้นที่ทั้งหมดในเขตเทศบาลนครลำปาง 5) ปัญหาด้านบุคลากรและงบประมาณ ขาดผู้เชี่ยวชาญและงบประมาณในการดำเนินงานและบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสีย 6) ปริมาณน้ำน้อยในฤดูแล้ง ทำให้ความสามารถในการรองรับน้ำเสียดำ 7) คุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมาก พบออกซิเจนละลายในน้ำต่ำ (1–3 มก./ลิตร) และค่าโคลิฟอร์มแบคทีเรียสูง จนทำให้ปลาในแม่น้ำวังขาดอากาศและตายจำนวนมาก (อนันต์ อุปสอด และคณะ, 2565)

จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง โดยศึกษาว่าการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมสามารถส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นได้อย่างไร เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด อันจะนำไปสู่แนวทางพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการน้ำในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครลำปาง จำนวน 50,401 คน เทศบาลนครลำปาง (2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครลำปาง จำนวน 397 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) และ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น (วัลลภ สุขสวัสดิ์, 2561)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 10 รูปหรือคน 1) ผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนาจำนวน 1 รูป 2) กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์จำนวน 1 คน 3) ผู้บริหารท้องถิ่นจำนวน 2 คน 4) ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน 5) ประชาชนในท้องถิ่น จำนวน 2 คน เลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น โดยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องปริมาณความคิดเห็นที่ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองเพียงระดับเดียวจาก 5 ระดับ (Rating Scale) ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำ โดยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องปริมาณความคิดเห็นที่ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองเพียงระดับเดียวจาก 5 ระดับ (Rating Scale) ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อแนวทางในประยุกต์หลัก สัปปุริสธรรมกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนอำเภอมะนัง จังหวัดแพร่

ก่อนการใช้งานจริง แบบสอบถามถูกทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อคำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach, 1971) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นรวม 0.910

ส่วนแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Intertive) มีสาระสำคัญของการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมกับการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ในเขตเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 หลักอิทธิบาทธรรม มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

สมมติฐานที่ 2 ด้านฉันทะ(ความพอใจ) มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

สมมติฐานที่ 3 ด้านวิริยะ(ความเพียร) มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

สมมติฐานที่ 4 ด้านจิตตะ(ความเอาใจใส่) มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

สมมติฐานที่ 5 ด้านวิมังสา(ความไตร่ตรอง) มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1) ทำหนังสือถึงนายกเทศมนตรีนครลำปาง จังหวัดลำปาง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนในพื้นที่

- 2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 ชุด
- 3) รวบรวมแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

- 1) ทำหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์
- 2) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้
- 3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Software) เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา การประยุกต์หลักหลักสัปรีธรรมกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมะนัง จังหวัดแพร่ โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 การวิเคราะห์เชิงสถิติอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Correlation Coefficient) วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร และผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ +1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.81 – 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับมาก

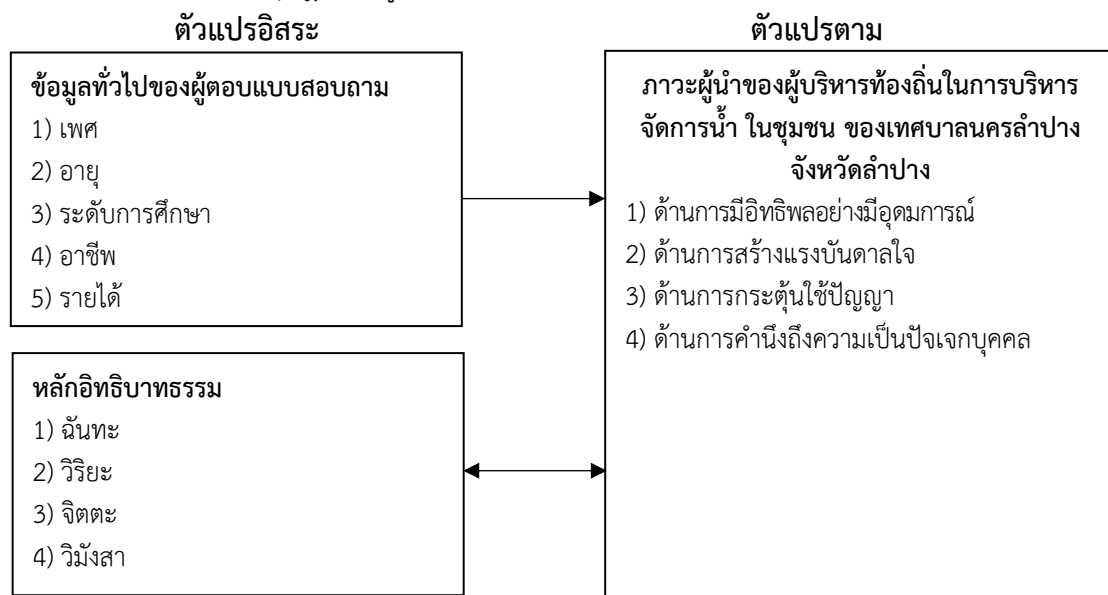
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.51 – 0.80 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.21 – 0.50 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01 – 0.20 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับน้อยมาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล หลักจริยธรรม (พระไตรปิฎกภาษาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2539), ที.ปา. (ไทย) 11/306/198) และแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Bass & Avolio, 1994)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมโดยภาพรวม

(n = 397)

หลักจริยธรรม		ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ฉันทะ (ความพอใจ)	3.64	0.63	มาก
2.	วิริยะ (ความเพียร)	3.58	0.59	มาก
3.	จิตตะ (ความเอาใจใส่)	3.80	0.49	มาก
4.	วิมังสา (ความไตร่ตรอง)	3.74	0.44	มาก
ภาพรวม		3.70	0.36	มาก

ระดับการปฏิบัติตามหลักจริยธรรม พบว่า โดยภาพรวม อยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ จิตตะ (ความเอาใจใส่) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.49) รองลงมา ได้แก่ วิมังสา (ความไตร่ตรอง) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.44) ฉันทะ (ความพอใจ) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.63) และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วิริยะ (ความเพียร) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น โดยภาพรวม (n = 397)

ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง		ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	3.65	0.52	มาก
2.	ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	3.78	0.47	มาก
3.	ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	3.77	0.44	มาก
4.	ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	3.65	0.57	มาก
ภาพรวม		3.71	0.40	มาก

ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.71, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย แสดงให้เห็นว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.78, S.D. = 0.47) รองลงมา ได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.44), ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.52) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง (n = 397)

ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์	ตัวแปรตาม				ภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ใน การบริหารจัดการน้ำในชุมชน
ตัวแปรต้น	Y1	Y2	Y3	Y4	Y
หลักอิทธิบาทธรรม					
X1	.430**	.617**	.500**	.337**	.505**
X2	.210**	.042	-.013	-.057	.578**
X3	.516**	.386**	.420**	.388**	.057
X4	.295**	.381**	.545**	.416**	.534**
X	.531**	.549**	.563**	.416**	.636**

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง (R = .636**) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำ ในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

ผลการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง พบว่า 1) ด้านฉันทะ ผู้บริหารท้องถิ่นควรเต็มใจ ตั้งใจในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน และมีความพอใจในการให้ความรู้ความเข้าใจต่อการบริหารจัดการน้ำในชุมชน 2) ด้านวิริยะ ผู้บริหารท้องถิ่นควรไม่ย่อท้อต่อความ

ลำบากในการติดตามผลการบริหารจัดการน้ำในชุมชน และมีการตรวจตราการบริหารจัดการน้ำในชุมชนได้อย่างสม่ำเสมอ 3) ด้านจิตตะ ผู้บริหารท้องถิ่นควรมีความใส่ใจ ความเต็มใจปฏิบัติตามกฎกติกาในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน และมีความตั้งใจแสวงหาความรู้ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านวิมังสา ผู้บริหารท้องถิ่นควรทบทวนถึงการบริหารจัดการน้ำในชุมชน มีการตรวจสอบติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ และการตรึงครองพิจารณาคุณสมบัติของคณะทำงานในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรม ของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด ได้แก่ จิตตะ (ความเอาใจใส่) อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ วิมังสา (ความไตร่ตรอง) อยู่ในระดับมาก ฉันทะ (ความพอใจ) อยู่ในระดับมาก และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วิริยะ (ความเพียร) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการลงพื้นที่และติดตามงานด้วยตนเองอย่างใกล้ชิด จึงสะท้อนถึงความเอาใจใส่และการไตร่ตรองอย่างรอบคอบในการบริหารจัดการน้ำ ขณะที่ด้านความเพียรอาจมีข้อจำกัดจากภาระงานและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกนุช นิยนันท์ (2566) พบว่า ระดับอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารท้องถิ่นมีประสบการณ์ในการบริหารพื้นที่จริง มีความสามารถในการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานและประชาชน อีกทั้งมีจิตสำนึกต่อชุมชน จึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเกียรติศักดิ์ กิตติธมโม (มีอาจ) (2564) พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งโฮ้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง เมื่อพิจารณาผลจาก การวิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้ หลักอิทธิบาทธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($R = .636^{**}$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง ในเชิงบวกระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง กล่าวคือผู้บริหารท้องถิ่นนำหลักอิทธิบาทธรรม มาประยุกต์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนของเทศบาลนครลำปาง จึงส่งผลในการพัฒนา ดีมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วิณา ขำคง (2565) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกัน อยู่ในระดับสูง ได้แก่ หลักจิตตะ หลักวิมังสา หลักฉันทะ และหลักวิริยะ ตามลำดับ

แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง พบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นมีความพึงพอใจและแรงบันดาลใจในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน เห็นได้จากความรักในบ้านเกิด ความตั้งใจในการลงพื้นที่ และการฟังเสียงประชาชนอย่างจริงใจ และการมีความมุ่งมั่นในการลงพื้นที่ ติดตามงาน และประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายอย่างใกล้ชิด รวมถึงแสดงออกถึงความเอาใจใส่ในทุกขั้นตอนของการบริหารจัดการน้ำ โดยติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ยังมีการวิเคราะห์ ข้อมูล ประเมินผล และการพิจารณาทางเลือกอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลย้อนหลัง เวทีประชาคม และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจให้มีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระพล บุญตารวะ และคณะ (2567) พบว่า ผลการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี โดยการ นำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ มีการปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น พยายาม มีความกระตือรือร้น

ในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายเอาใจใส่หน้าที่ และมีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้ มีการรับฟังปัญหาเพื่อนำมาปรับปรุง การปฏิบัติงาน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากผลการศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง โดยจัดทำในรูปแบบ Model CHAMP ซึ่งเป็นการสรุปแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผ่าน 5 หัวข้อหลัก ดังนี้

C – Commitment (ความมุ่งมั่น) ผู้บริหารท้องถิ่นมีความตั้งใจจริงในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน โดยแสดงให้เห็นผ่านความรักในบ้านเกิดและความเต็มใจในการทำงานอย่างใกล้ชิดกับประชาชน ความมุ่งมั่นนี้สะท้อนถึง ฉันทะ ที่เป็นแรงบันดาลใจในการผลักดันงานด้านการจัดการน้ำอย่างต่อเนื่อง

H – Hard-working (ความเพียร) ผู้บริหารท้องถิ่นมีความขยันหมั่นเพียร ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ติดตามงานอย่างต่อเนื่อง ไม่ย่อท้อต่อปัญหา แม้จะเผชิญกับข้อจำกัดหรืออุปสรรคต่าง ๆ ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน สะท้อนถึง วิริยะ ที่แสดงให้เห็นถึงความอุตสาหะเพื่อประโยชน์ของชุมชน

A – Attention (ความเอาใจใส่) ผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญกับรายละเอียดในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ใส่ใจทั้งด้านเทคนิคและความคิดเห็นของประชาชน ติดตามงานอย่างใกล้ชิดและปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสม มีความทันสมัย และความตั้งใจแสวงหาความรู้ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนสอดคล้องกับหลักจิตตะ ซึ่งแสดงถึงการทำงานด้วยความตั้งใจและใส่ใจงานในทุกมิติ

M – Morality (คุณธรรม) ผู้บริหารยึดมั่นในคุณธรรมแห่งความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และการทำงานโดยยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ไม่ตัดสินใจตามแรงกดดันหรืออคติ ยึดมั่นในความถูกต้อง ใช้ข้อมูลและเหตุผลในการตัดสินใจในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน เป็นการแสดงออกถึง วิมังสา ที่มาจากการใคร่ครวญอย่างมีจริยธรรม

P – Participation (การมีส่วนร่วม) ผู้บริหารท้องถิ่นเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ใช้เวทีประชาคม รับฟังความคิดเห็นอย่างจริงจัง และส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบเพื่อจัดการบริหารจัดการน้ำในชุมชน สะท้อนถึงภาวะผู้นำเชิงพุทธที่สร้างความร่วมมือและความเป็นเจ้าของร่วมในชุมชน

สรุปผลการวิจัย

ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม อยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ จิตตะ (ความเอาใจใส่) รองลงมา ได้แก่ วิมังสา (ความไตร่ตรอง) ฉันทะ (ความพอใจ และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วิริยะ (ความเพียร) ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง พบว่า 1) ผู้บริหารท้องถิ่นควรเต็มใจ ตั้งใจในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน และมีความพอใจ ในการให้ความรู้ความเข้าใจต่อการบริหารจัดการน้ำในชุมชน 2) ผู้บริหารท้องถิ่นควรไม่ย่อท้อต่อความลำบากในการติดตาม ผลการบริหารจัดการน้ำในชุมชน และมีการตรวจตราการบริหารจัดการน้ำในชุมชนได้อย่างสม่ำเสมอ 3) ผู้บริหารท้องถิ่น ควรมีความใส่ใจ ความเต็มใจปฏิบัติตามกฎกติกาในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน และมีความตั้งใจแสวงหาความรู้ ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนอย่างต่อเนื่อง 4) วิมังสา ผู้บริหารท้องถิ่นควรทบทวนถึงการบริหารจัดการน้ำในชุมชน มีการตรวจสอบติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ และการตรึงตรองพิจารณาคุณสมบัติของคณะทำงานในการบริหารจัดการน้ำ ในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 ผู้บริหารท้องถิ่นควรไม่ย่อท้อต่อความลำบากและติดตามผลการบริหารจัดการน้ำในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
- 1.2 ผู้บริหารท้องถิ่นควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่น่าเคารพและเป็นที่ยอมรับ มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ยึดมั่น ในอุดมการณ์ และปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทำให้ผู้ตาม เกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจ
- 1.3 ผู้บริหารท้องถิ่นควรมอบหมายงานอย่างเหมาะสม พิจารณาความรู้ ความสามารถ และศักยภาพ ของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในเขต เทศบาลอื่น ๆ เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางเชิงนโยบายระดับจังหวัด
- 2.2 ควรศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมกับประสิทธิภาพการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เช่น ป่าไม้ ดิน และพลังงาน ในระดับท้องถิ่น
- 2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในระบบบริหาร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2.4 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการออกแบบกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำด้วยหลักธรรมในสถานการณ์จริง เพื่อประเมินผลลัพธ์เชิงรูปธรรมในการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

- กนกนุช นิยนันท์. (2566). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลอง หก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2561). ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารองค์กร : แนวคิด ทฤษฎีและกรณีศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- เทศบาลนครลำปาง. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดลำปาง พ.ศ. 2566–2570. สืบค้นจาก <https://shorturl.asia/Qnpux>.

- ธีระพล บุญตาระวะ, สมาน งามสนิท และ สุรินทร์ นิยมางกูร. (2566). การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดปทุมธานี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(4), 69–80.
- ปลื้มจิต ลาภอุดมเลิศ. (2568). อิทธิบาท 4 กับการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น: แนวทางสู่ความสุขร่วมกัน. *วารสาร บัณฑิตศึกษาวิชาการ*, 3(1), 122–133.
- พระเกรียงศักดิ์ กิตติธมฺโม (มีอาจ). (2564). *ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งไหล้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่*. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2561). *การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วีณา ขำคง. (2564). *ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี*. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2562). *พุทธธรรม (ฉบับปรับขยาย)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.
- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2567). *คู่มือการจัดการและวางแผนบริหารทรัพยากรน้ำระดับชุมชน*. สืบค้นจาก <https://ebook.onwr.go.th/read/290/pdf>.
- อนันต์ อุปสอด, สุวรัฐ แลสันกลาง, เอกสิทธิ์ ไชยปิ่น และ พิบูลย์ ชยโอฬาสกุล. (2565). การบริหารจัดการน้ำเสียในชุมชนแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 5(1), 29–43.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). Transformational leadership and organizational culture. *The International journal of public administration*, 17(3-4), 541-554.
- Cronbach, L. J. (1971). *Essentials of psychological testing*. (4th ed.). New York: Harper & Row.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

